

H. C. Andersen - Eventyr 137: Høns-Grethes Familie (1870) Originalversion. Bemærk: der er indsat blanklinjer undervejs, markeret med tegnet - for at linjerne i de to kolonner kan matche. Linje-forskubbelser kan, beklageligvis, opstå alligevel pga. såkaldt konverterings-divergens; læsning 'på tværs' bør dog være muligt.	H. C. Andersen - Eventyr 137: Høns-Grethes familie (1870) Sprogjusteret version ved Ivan Hansen (2015/2019) © blå tekst = ord ændret i forhold til originalen. (Justering ifølge 1948-sprogreformen er ikke farvemarkeret) Bemærk: der er indsat blanklinjer undervejs, markeret med tegnet - for at linjerne i de to kolonner kan matche. Linje-forskubbelser kan beklageligvis opstå alligevel pga. såkaldt konverterings-divergens; læsning 'på tværs' bør dog være muligt.
Høns-Grethe var det eneste bosiddende Menneske i det ny stadselige Huus, der var bygget for Hønsene og Ænderne paa Herregaarden; det stod, hvor den gamle ridderlige Gaard havde staaet, med Taarn, takket Gavl, Voldgrav og Vindelbro. Tæt ved var et Vildnis af Træer og Buske; her havde Haven været, og strakt sig ned til en stor Sø, som nu var Mose. Raager, Krager og Alliker fløi med Skrig og Skraal hen over de gamle Træer, en mylrende Mængde Fugle; de mindskedes ikke, om man skød imellem dem, de tog snarere til. Man kunde høre dem lige ind i Høns huset, hvor Høns-Grethe sad og Ællingerne løb hende over Træskoene. Hun kjendte hver Høne, hver And fra den krøb ud af Ægget, hun var stolt af sine Høns og sine Ænder, stolt af det stadselige Huus, der var bygget for dem. Reenlig og net var hendes lille Stue, det forlangte Herskabsfruen, hvem Høns huset hørte til; hun kom her tit med fine, fornemme Gjester og fremviste "Hønsenes og Ændernes Caserne", som hun kaldte det. Der var baade Klædeskab og Lænestol, ja der var en Commode, og paa den stod opstillet en blank poleret Messingplade, hvori stod indgravet Ordet "Grubbe", hvilket netop var Navnet paa den gamle høiadelige Slægt, som havde boet her i Riddergaarden. Messingpladen var funden da man gravede her, og Degnen havde sagt at den	<i>Høns-Grethe</i> var det eneste bosiddende menneske i det nye udsmykkede hus, der var bygget til hønsene og ænderne på herregården; det stod, hvor den gamle ridderlige gård havde stået, med tårn, takket gavl, voldgrav og vindebro. Tæt ved var et vildnis af træer og buske; her havde haven været, og strakt sig ned til en stor sø, som nu var mose. Råger, krager og alliker fløj med skrig og skral hen over de gamle træer, en myldrende mængde fugle; de mindskedes ikke i antal, selvom man skød imellem dem, de tog snarere til. Man kunne høre dem lige ind i høns huset, hvor <i>Høns-Grethe</i> sad og ællingerne løb hende over træskoene. Hun kendte hver høne og hver and fra den krøb ud af ægget, hun var stolt af sine høns og sine ænder, stolt af det stilfulde hus, der var bygget for dem. Renlig og net var hendes lille stue, det forlangte herskabsfruen, som ejede høns huset; hun kom her tit med fine, fornemme gæster og fremviste "hønsenes og ændernes kaserne", som hun kaldte det. - Der var både klædeskab og lænestol, ja der var en kommode, og på den stod opstillet en blankpoleret messingplade, hvori stod indgraveret ordet "<i>Grubbe</i>", hvilket netop var navnet på den gamle højadelige slægt, som havde boet her i riddergården. Messingpladen var fundet da man gravede her, og degnen havde

ikke havde andet Værd, end at den var et gammelt Minde. Degnen vidste god Besked om Stedet og gammel Tid, han havde Lærdommen af Bøger; der laae saa Meget opskrevet i hans Bordskuffe. Han havde stor Videnskab om de gamle Tider; dog den ældste Krage vidste maaskee Mere og skreg derom paa sit Maal, men det var Kragemaal, det forstod Degnen ikke ihvor klog han var.

Mosen kunde efter en varm Sommerdag dunste, saa at der laae ligesom en heel Sø ud for de gamle Træer, hvor Raager, Krager og Alliker fløj; saaledes havde her seet ud, da Ridder Grubbe levede her og den gamle Gaard stod med røde tykke Mure. Hundelænken naaede da heelt hen forbi Porten; gennem Taarnet kom man ind i den steenlagte Gang til Stuerne; Vinduerne vare smalle og Ruderne smaa, selv i den store Sal, hvor Dandsen gik, men i den sidste Grubbes Tid var ikke dandset i Mandsminde, og dog laae der endnu en gammel Kedeltromme, der havde tjent ved Musiken. Her stod et konstigt udskaaret Skab, i det gjemtes sjeldne Blomsterløg, thi Fru Grubbe holdt af Plantning og opelskede Træer og Urter; hendes Husbond red heller ud at skyde Ulve og Vildsviin, og altid fulgte ham paa Vei hans lille Datter Marie. I en Alder af fem Aar sad hun stolt paa sin Hest og saae med store sorte Øine kjækt omkring sig. Det var hendes Lyst at slaae med Pidsken mellem Jagthundene; Faderen saae nu heller at hun slog mellem Bønderdrengene, som kom for at see paa Herskabet. -

Bonden i Jordhuset, tæt ved Gaarden, havde en Søn, Søren, i Alder med den lille høiadelige Jomfru, han forstod at klattre og maatte altid op at tage Fuglereder til hende; Fuglene skreg alt hvad de skrige kunde, og en af de største huggede ham lige over Øiet, saa at Blodet strømmede ud, man troede at Øiet var gaaet med, men det havde dog ingen Skade lidt. Marie Grubbe kaldte ham sin Søren, det var en stor Gunst, og den kom til Gode for Faderen, sølle Jøn; han havde en Dag forseet sig, skulde straffes, ride paa Træhesten. Den stod i Gaarden med fire Pæle til Been og en eneste smal Fjæl til Ryg; den skulde Jøn ride skrævs over og faae nogle tunge Muursteen om Benene for ikke at

sagt at den ikke havde andet værdi, end at den var et gammelt minde. *Degnen* vidste god besked om stedet og gammel tid, han havde lærdommen *fra* bøger; der lå så meget opskrevet i hans bordskuffe. Han havde stor videnskab om de gamle tider; dog den ældste krage vidste måske mere og skreg derom på sit *tungemål*, men det var kragemål *og* det forstod degnen ikke, *lige meget hvor* klog han var.

Mosen kunne efter en varm sommerdag dunste, *så der* ligesom lå en hel sø ud for de gamle træer, hvor råger, krager og alliker fløj; *sådan* havde her set ud, da ridder *Grubbe* levede her og den gamle gård stod med røde tykke mure. Hundelænken nåede da helt hen forbi porten; gennem tårnet kom man ind i den stenlagte gang til stuerne; vinduerne var smalle og ruderne små, selv i den store sal, hvor dansen gik, men i den sidste *Grubbes* tid var *der* ikke danset i mands minde, og dog lå der endnu en gammel *pauke*-tromme, der havde *været anvendt* ved musikken. Her stod et kunst*fuldt* udskaaret skab, i det gemtes sjældne blomsterløg, *for* fru *Grubbe* holdt af plantning og opelskede træer og urter; hendes husbond red hellere ud *for* at skyde ulve og vildsvin, og altid fulgte hans lille datter *Marie* ham på vej. I en alder af fem år sad hun stolt på sin hest og så med store sorte øjne kækt omkring sig. Det var hendes lyst at slå med pidsken mellem jagthundene; *hendes* far så nu hellere at hun slog mellem bønderdrengene, som kom for at se på herskabet. -

-
Bonden i jordhuset, tæt ved gården, havde en søn, *Søren*, *på* alder med den lille højadelige jomfru, han forstod at klatre og måtte altid op at tage fuglereder til hende; fuglene skreg alt hvad de skrige kunne, og en af de største huggede ham lige over øjet, så at blodet strømmede ud, man troede at øjet var gået med, men det havde dog ingen skade lidt. *Marie Grubbe* kaldte ham *sin Søren*, det var en stor gunst, og den kom til gode for *hans* far, sølle *Jøn*; han havde en dag forset sig, skulle straffes: ride på træhesten. Den stod i gården med fire pæle til ben og ét eneste smal bræt til ryg; den skulle *Jøn* ride skrævs over og få nogle tunge mursten om benene for ikke at sidde alt for let; han skar *et* gyseligt

sidde altfor let; han skar gyseligt Ansigt, Søren græd og bønfuldt den lille Marie; strax bød hun at Sørens Fader skulde ned, og da man ikke lystrede hende, trampede hun i Steenbroen og rev i Faderens Kjole-ærme, saa det revnede. Hun vilde hvad hun vilde, og hun fik sin Villie, Sørens Fader blev løst ned. -

Fru Grubbe, som kom til, strøg sin lille Datter hen over Haaret og saae med milde Øine paa hende, Marie forstod ikke hvorfor. -

Ind til Jagthundene vilde hun og ikke med Moderen, der gik over i Haven, ned mod Søen hvor Aakande og Aaknap stod med Blomst; Muskedonner og Brudelys svaiede mellem Sivene; hun saae paa al den Frodighed og Friskhed. "Hvor angenemt!" sagde hun. Der stod i Haven et dengang sjældent Træ, hun selv havde plantet, "Blodbøg" kaldes det, et slags Morian mellem de andre Træer, saa sortbrune vare Bladene; det maatte have stærkt Solskin, ellers vilde det i stadig Skygge blive grønt som de andre Træer og saaledes miste sin Mærkværdighed. I de høie Kastanier vare mange Fuglereder, ligesaa i Buskene og i Grønsværen. Det var som om Fuglene vidste at her vare de fredede, her turde Ingen plaffe med Bøsse. -

Den lille Marie kom med Søren, han kunde kravle, veed vi, og der blev hentet baade Æg og dunede Unger. Fuglene fløi i Angest og Skræk, smaa og store fløi! Viben ude fra Marken, Raager, Krager og Alliker fra de høie Træer skreg og skreg, det var et Skrig, som Slægten skriger endnu i vore Dage.

"Hvad gjøre I dog, Børn!" raabte den milde Frue, "det er jo ugudeligt Værk!"

Søren stod forknyt, den lille høiadelige Jomfru saae ogsaa lidt til Siden, men derpaa sagde hun kort og mut: "Jeg maa for min Fader!"

"Herfra! herfra!" skreg de store sorte Fugle og fløi, men kom igjen næste Dag, for her vare de hjemme. -

Den stille, milde Frue blev derimod ikke længe hjemme der, Vorherre kaldte hende til sig, hos ham havde hun ogsaa mere sit Hjem, end her paa Gaarden; og Kirkeklokkerne ringede stadseligt da hendes Liig kjørtes til Kirke, fattig Mands Øine bleve vaade, for hun havde været dem god. -

ansigt, Søren græd og bønfuldt den lille Marie; straks befalede hun at Sørens fader skulle ned, og da man ikke lystrede hende, trampede hun i stenbroen og rev i farens skjorteærme, så det revnede. Hun ville hvad hun ville, og hun fik sin vilje, Sørens far blev løst fra træhesten og kom ned.

Fru Grubbe, som kom til, strøg sin lille datter hen over håret og så med milde øjne på hende, Marie forstod ikke hvorfor. -

Ind til jagthundene ville hun og ikke med moren, der gik over i haven, ned mod søen hvor både den hvide og den gule åkande stod med blomst; dunhammer og brudelys svajede mellem sivene; hun så på al den frodighed og friskhed. "Hvor behageligt, hvor angenemt!" sagde hun. Der stod i haven et dengang sjældent træ, hun selv havde plantet, "Blodbøg" kaldes det, et slags fremmed sydlænding mellem de andre træer, så sortbrune var bladene; det måtte have stærkt solskin, ellers ville det i stadig skygge blive grønt som de andre træer og således miste sit særkende. I de høje kastanjer var mange fuglereder, ligeså i buskene og i grønsværen. Det var som om fuglene vidste at her var de fredede, her turde ingen plaffe med bøsse. -

Den lille Marie kom med Søren, han kunne kravle, ved vi, og der blev hentet både æg og dunede unger. Fuglene fløj i angst og skræk, små og store fløj! Viben ude fra marken, råger, krager og alliker fra de høje træer skreg og skreg, det var et skrig, som deres slægt skriger endnu i vore dage.

"Hvad gør I dog, børn?" råbte den milde frue.

"Det er jo ugudeligt hærværk!"

Søren stod forknyt, den lille højadelige jomfru så også lidt til siden, men derpå sagde hun kort og mut: "Jeg må godt for min far!"

"Herfra! Herfra!" skreg de store sorte fugle og fløj, men kom igen næste dag, for her var de hjemme. -

Den stille, milde frue blev derimod ikke længe hjemme der, Vorherre kaldte hende til sig, hos ham havde hun også mere sit hjem, end her på gården; og kirkeklokkerne ringede højtideligt da hendes lig kørttes til kirke, fattig mands øjne blev våde, for hun havde været dem god. -

-

Da hun var borte, tog Ingen sig af hendes Plantninger og Haven forfaldt. -

Hr. Grubbe var en haard Mand, sagde man, men Datteren, ihvor ung hun var, kunde magte ham; han maatte lee og hun fik sin Villie. Nu var hun tolv Aar gammel og stærklemmet af Væxt; hun saae med sine sorte Øine lige ind i Folk, red sin Hest som en Karl og skød sin Bøsse som en øvet Jæger.

Da kom der i Egnen stort Besøg, det allerfornemste, den unge Konge og hans Halvbroder og Kammerat Hr. Ulrik Frederik Gyldenløve; de vilde skyde Vildsviin der og blive et Døgn paa Hr. Grubbes Gaard. -

Gyldenløve sad ved Bordet hos Marie Grubbe, tog hende om Hovedet og gav hende et Kys, som om de havde været i Familie sammen, men hun gav ham et Munddask og sagde at hun ikke kunde udstaae ham, og det blev der rigtigt leet af, som om det var saa fornøieligt.

Det har det maaskee ogsaa været; thi fem Aar efter, Marie havde fyldt sit syttende Aar, kom der Bud med Brev; Hr. Gyldenløve udbad sig den høiadelige Jomfrues Haand; det var Noget!

"Han er den fornemste og galanteste Herre udi Riget!" sagde Hr. Grubbe. "Det er ikke at vrage."

"Stort skjøtter jeg ikke om ham!" sagde Marie Grubbe, men hun vragede ikke Landets fornemste Mand, der sad ved Kongens Side. -

Sølvtoi, Uldent og Linned gik med Fartøi til Kjøbenhavn; hun gjorde Reisen over Land i ti Dage. Udstyret havde contrair Vind eller ingen Vind; der gik fire Maaneder før det kom did, og da det kom, var Fru Gyldenløve borte. -

"Før vil jeg ligge paa Blaargarn end i hans Silkeseng!" sagde hun. "Heller gaaer jeg paa mine bare Been end kører med ham i Karosse!" -

En sildig Aften i November kom to Qvinder ridende ind i Aarhus By; det var Gyldenløves Frue, Marie Grubbe og hendes Pige; de kom fra Veile; derhen vare de komne fra Kjøbenhavn med Fartøi. De rede op til Hr. Grubbes steenmurede Gaard. Han blev ikke fornøiet ved den Visit. Hun fik knubbede Ord, men dog et Kammer at lægge sig i; fik sit Øllebrød tilmorgen, men ikke Øllebrøds Tale, det Onde i

Da hun var borte, tog ingen sig af hendes beplantninger og haven forfaldt. -

Hr. *Grubbe* var en hård mand, sagde man, men datteren, hvor ung hun *end* var, kunne magte ham;

han måtte le og hun fik sin vilje. Nu var hun tolv år gammel og stærklemmet af vækst; hun så med sine sorte øjne lige ind i folk, red sin hest som en karl og skød sin bøsse som en øvet jæger.

Da kom der *på* egnen stort besøg, det allerfornemste, den unge *danske kong Christian d. 5.* og hans halvbroder og kammerat hr. *Ulrik Frederik Gyldenløve*; de ville skyde vildsvin der og blive et døgn på hr. *Grubbes* gård. -

Gyldenløve sad ved bordet hos *Marie Grubbe*, tog hende om hovedet og gav hende et kys, som om de havde været i familie sammen, men hun gav ham et munddask og sagde at hun ikke kunne udstå ham, og det blev der rigtigt leet af, som om det var så fornøjeligt.

Det har det måske også været; *for* fem år efter, *Marie* havde fyldt sit syttende år, kom der bud med brev; hr. *Gyldenløve* udbad sig den højadelige jomfrus hånd; det var noget!

"Han er den fornemste og galanteste herre *i hele* riget!" sagde hr. *Grubbe*. "Det er ikke at vrage."

-

"Stort *skatter* jeg ham *ikke*!" sagde *Marie Grubbe*, men hun vragede ikke landets fornemste mand, der sad ved kongens side. - Sølvtoj, uldent og linned *sendtes* med *båd* til Kjøbenhavn; *Marie* gjorde rejsen over land *på* ti dage. *Båden* havde enten modvind eller ingen vind; der gik fire måneder før det kom *til hovedstaden*, og da det kom, var fru *Gyldenløve* borte. -

"*Hellere* vil jeg ligge på *hampegarn* end i hans silkeseng!" sagde hun. "Heller går jeg på mine bare ben end kører med ham i *kar*et!" -

En *sen* aften i november kom to kvinder ridende ind i Århus by; det var *Gyldenløves* frue, *Marie Grubbe* og hendes *tjenestepige*; de kom fra Vejle; derhen var de kommet fra Kjøbenhavn med *båd*. De red op til hr. *Grubbes* stenmurede gård. Han blev ikke fornøjet ved den visit. Hun fik knubbede ord, men dog et kammer *til* at lægge sig *i*, fik sin *dejlige* øllebrød *om* morgen*en*, men ikke *dejlige* ord; det onde i

Faderen kom frem mod hende, det hun ikke var vant til; mild i Sind var hun ikke, som man raabes til saa svarer man; hun gav rigtignok Svar og talte med Beeskhed og Had om sin Ægteherre, ham hun ikke vilde leve med, dertil var hun for høvisk og ærbar. -

Saa gik et Aar, det gik ikke fornøieligt. Der faldt onde Ord mellem Fader og Datter, det maa der aldrig. Onde Ord bære ond Frugt. Hvad Ende skulde det tage.

"Vi To kunne ikke blive under Tag!" sagde en Dag Faderen. "Flyt herfra til vor gamle Gaard, men bid heller din Tunge af end sæt Løgn i Gænge!"

Saa skiltes de To; hun drog med sin Pige ind i den gamle Gaard, hvor hun var født og baaren, hvor den stille fromme Frue, hendes Moder, laae i Kirkens Gravkammer; en gammel Qvægvoget boede paa Gaarden, det var det hele Mandskab. I Stuerne hang Spindelvæv, sort og tungt af Støv, Haven voxte som den vilde; Humleranker og Snerler snoede et Net mellem Træer og Buske; Skarntyde og Nelde tog til i Væxt og Kræfter. "Blodbøgen" var overgroet og i Skygge, dens Blade vare nu grønne som de andre, almindelige Træers, det var forbi med dens Herlighed. Raager, Krager og Alliker fløi, en mylrende Mængde, hen over de høie Kastanietræer, der var et Skraal og en Skrigen, som havde de vigtigt Nyt at fortælle hverandre: Nu var hun her igjen, den Smaa, som havde ladet stjæle deres Æg og Unger; Tyven selv, som hentede dem, klattrede ude paa bladløst Træ, sad i den høie Mast og fik sine gode Slag af Tampen naar han ikke skikkede sig. -

Det fortalte Altsammen i vor Tid Degnen; han havde samlet og sat det sammen af Bøger og Optegnelser; det laae med meget Mere skrevet og gjemt i Bordskuffen.

"Op og ned er Verdens Gang!" sagde han, "det er underligt at høre!" - Og vi ville høre hvorledes det gik Marie Grubbe, derfor glemme vi dog ikke Hønse-Grethe, hun sidder i sit Stadselige Hønsehuus i vor Tid, Marie Grubbe sad i sin Tid, men ikke med det Sind som gamle Hønse-Grethe.

Vinteren gik, Foraaret og Sommeren gik, saa kom igjen den blæsende Efteraarstid med de

faderen kom frem mod hende, og det var hun ikke vant til; mild i sind var Marie ikke, og som man råbes til sådan svarer man; hun gav rigtignok svar og talte med beskhed og had om sin ægteherre, Gyldenløve, ham hun ikke ville leve med, dertil var hun for stolt og trofast. - Så gik et år, det gik ikke fornøjeligt. Der faldt onde ord mellem far og datter, det må der aldrig. Onde ord bærer ond frugt. Hvad ende skulle det tage.

"Vi to kan ikke blive under samme tag!" sagde faderen en dag. "Flyt herfra til vor gamle gård, men bid heller din tunge af end sæt løgn i omløb!"

Så skiltes de to; hun drog med sin pige ind i den gamle gård, hvor hun var født og opvokset, hvor den stille fromme frue, hendes mor, lå i kirkens gravkammer; en gammel kvægvoget boede på gården, det var hele mandskabet dér. I stuerne hang spindelvæv, sort og tungt af støv, haven voksede som den ville; humleranker og snerler snoede et net mellem træer og buske; skarntyde og nælde tog til i vækst og kræfter. "Blodbøgen" var overgroet og i skygge, dens blade var nu grønne som de andre, almindelige træers, det var forbi med dens herlighed. Råger, krager og alliker fløj, en myldrende mængde, hen over de høje kastanjetræer, der var et skrål og en skrigen, som havde de vigtigt nyt at fortælle hinanden: Nu var hun her igen, den pige, som havde ladet stjæle deres æg og unger; tyveknægten selv, som hentede dem, klatrede ude på et bladløst træ, til søs sad han i den høje mast og fik sine svære slag med skibsrebet når han ikke skikkede sig og adlød. -

Det fortalte alt sammen i vor tid Degnen; han havde samlet og sat det sammen af bøger og optegnelser; det lå sammen med meget mere skrevet og gemt i bordskuffen.

"Op og ned er verdens gang!" sagde han, "det er underligt at høre!" - Og vi vil høre hvordan det gik Marie Grubbe; alligevel glemmer vi dog ikke Hønse-Grethe, hun sidder i sit udsmykkede hønsehus i vor tid, Marie Grubbe sad i sin tid, men ikke med det samme sind som gamle Hønse-Grethe.

Vinteren gik, foråret og sommeren gik, så kom igen den blæsende efterårstid med den våde

vaade kolde Havgusser. Det var et eensomt Liv, et kjedsommeligt Liv der paa Gaarden.

Saa tog Marie Grubbe sin Bøsse og gik ud i Lyngheden, skød Harer og Ræve, skød hvad Fugle hun kunde træffe. Derude mødte hun mere end een Gang den adelige Herre Palle Dyre fra Nørrebæk, han gik ogsaa med sin Bøsse og sine Hunde. Han var stor og stærk, det pralede han af naar de talede sammen. Han turde have maalt sig med den salige Hr. Brockenhuus til Egeskov i Fyen, om hvis Styrke der endnu gik Ry. - Palle Dyre havde, efter hans Exempel, ladet ophænge i sin Port en Jernlænke med et Jægerhorn, og naar han red hjem, greb han om Lænken, løftede sig med Hesten fra Jorden og blæste i Hornet. - "Kom selv at se det, fru *Marie!*" sagde han. "Der er friskt Veir-Drag på *Nørrebæk!*" -

Naar hun kom paa hans Gaard staaer ikke opskrevet, men paa Lysestagerne i Nørrebæk-Kirke var at læse, at de vare givne af Palle Dyre og Marie Grubbe paa Nørrebæk Hovedgaard. -

Krop og Kræfter havde Palle Dyre; han drak som en Svamp, han var som en Tønde der ikke kunde fyldes; han snorkede som en heel Svinestald; rød og opdunstet saa han ud.

"Svinepolidsk og drilleborn er han!" sagde Fru Palle Dyre, Grubbes Datter. Snart var hun kjed af det Liv, men derved blev det dog ikke bedre.

En Dag stod Bordet dækket og Maden blev kold; Palle Dyre var paa Rævejagt og Fruen var ikke at finde. - Palle Dyre kom hjem ved Midnats Tid, Fru Dyre kom hverken til Midnat eller Morgen, hun havde vendt sin Ryg til Nørrebæk, var redet bort uden Hilsen og Farvel.

Det var graat, vaadt Veir; Vinden blæste kold, der fløi en Flok sorte skrigende Fugle hen over hende, de vare ikke saa huusvilde som hun.

Først drog hun Sønder paa, heelt op mod det tyske Rige, et Par Guldringe med kostelige Stene bleve satte om i Penge, saa gik hun mod Øst, saa vendte hun om igjen mod Vest, hun havde ikke Maal for Øie og var vred paa Alle, selv paa den gode Gud, saa elendigt var hendes Sind; snart blev hendes Legem det med, knap kunde hun flytte sin Fod. Viben fløi op fra sin Tue, da hun faldt over Tuen; Fuglen skreg, som den altid skriger: "Din Tyv! din Tyv!" aldrig havde hun stjaalet sin Næstes Gods, men

kolde havgus. Det var et ensomt liv, et kedsommeligt liv der på gården.

Så tog *Marie Grubbe* sin bøsse og gik ud i lyngheden, skød harer og ræve, skød *de* fugle hun *nu* kunne træffe. Derude mødte hun mere end en gang den adelige herre *Palle Dyre fra Nørrebæk*, han gik også med sin bøsse og sine hunde. Han var stor og stærk, det pralede han af når de talte sammen. Han turde have målt sig med den salige *hr. Brockenhuus til Egeskov* på Fyn, om hvis styrke der endnu gik ry. - *Palle Dyre* havde, efter hans eksempel, i sin port ladet ophænge en jernlænke med et jægerhorn, og når han red hjem, greb han om lænken, løftede sig med hesten fra jorden og blæste i hornet. - "Kom selv *og* se det, fru *Marie!*" sagde han. "Der er friskt *luft* på *Nørrebæk!*" -

Hvornår hun kom på hans gård står ikke opskrevet, men på lysestagerne i *Nørrebæk kirke* var at læse, at de var givet af *Palle Dyre* og *Marie Grubbe* på *Nørrebæk Hovedgård*. -

Krop og kræfter havde *Palle Dyre*; han drak som en svamp, han var som en tønde der ikke kunne fyldes; han snorkede som en hel svinestald; rød og opdunstet så han ud.

"Svinepolisk og drillesyg er han!" sagde fru Palle Dyre, *Marie Grubbe*. Snart var hun ked af det liv, men derved blev det dog ikke bedre.

En dag stod bordet dækket og maden blev kold; *Palle Dyre* var på rævejagt og fruene var ikke at finde. - *Palle Dyre* kom hjem ved midnatstid, *fru Dyre* kom hverken til midnat eller morgen, hun havde vendt sin ryg til *Nørrebæk*, var redet bort uden hilsen og farvel.

Det var gråt, vådt vejr; vinden blæste kold, der fløj en flok sorte skrigende fugle hen over hende, de var ikke så husvilde som hun.

Først drog hun *syd* på, helt *ned* mod det tyske rige, et par guldringe med kostbare sten blev *omsat* i penge, så gik hun mod øst, så vendte hun om igen mod vest, hun havde ikke *noget* mål for øje og var vred på alle, selv på den gode Gud, så elendigt var hendes sind; snart blev hendes legeme det *også*, hun kunne *knap* flytte sin fod. Viben fløj op fra sin tue, da hun faldt over tuen; fuglen skreg, som den altid skriger: "*Din tyv! Din tyv!*" Aldrig havde hun stjålet sin næstes gods, men fugleæg og fugleunger havde hun

Fugleæg og Fugleunger havde hun som lille Pige ladet hente til sig fra Tue og Træ; det tænkte hun nu paa. Der hvor hun laae, kunde hun see Klitterne, ved Stranden derhenne boede Fiskere, men derhen kunde hun ikke naae, saa syg var hun. De store hvide Strandmaager kom flyvende hen over hende og skreg som Raager, Krager og Alliker skreg hjemme over Gaardens Have. Fuglene fløi hende ganske nær, tilsidst syntes hun at de bleve kulsorte, men saa blev det ogsaa Nat for hendes Øine. - Da hun igjen slog Øinene op, blev hun løftet og baaren, en stor, stærk Karl havde taget hende paa sine Arme, hun saae ham lige ind i hans skjæggede Ansigt, han havde et Ar over Øiet saa at Øienbrynet var ligesom skilt i to Dele; han bar hende, saa elendig hun var, til Fartøiet, hvor han af Skipperen fik knubbede Ord for sin Gjerning. Dagen derpaa seilede Fartøiet, Marie Grubbe kom ikke i Land; hun var altsaa med. Men kom vel nok tilbage? ja, naar og hvor? Ogsaa derom vidste Degnen at fortælle, og det var ikke en Historie, han selv satte sammen, han havde hele dens selsomme Gang fra en troværdig gammel Bog, vi selv kunne tage frem og læse. Den danske Historieskriver Ludvig Holberg, der har skrevet saamange læseværdige Bøger og de morsomme Comedier, af hvilke vi ret kunne kjende hans Tid og dens Mennesker, fortæller i sine Breve om Marie Grubbe, hvor og hvorledes i Verden han mødte hende; det er nok værd at høre, derfor glemme vi slet ikke Høns-Grethe, hun sidder glad og godt i det stadselige Hønshehus. Fartøiet seilede bort med Marie Grubbe; der var det vi slap. - Der gik Aar og der gik Aar. - Pesten grasserede i Kjøbenhavn, det var i Aaret 1711. Dronningen af Danmark drog til sin tyske Hjemstavn, Kongen forlod Rigets Hovedstad, hver, som kunde, skyndte sig afsted; Studenterne, selv om de havde frit Huus og Kosten med, søgte ud af Byen. Een af dem, den Sidste, der endnu var bleven paa det saakaldte "Borchs Collegium", tæt ved Regentsen, drog nu ogsaa afsted. Det var Klokken to i Morgenstunden; han kom med sin Randsel, der	som lille pige ladet hente til sig fra tue og træ; det tænkte hun nu på. - Der hvor hun lå, kunne hun se klitterne, ved stranden derhenne boede fiskere, men derhen kunne hun ikke nå, så syg var hun. De store hvide strandmåger kom flyvende hen over hende og skreg som råger, krager og alliker skreg hjemme over gårdens have. Fuglene fløj hende ganske nær, til sidst syntes hun at de blev kulsorte, men så blev det også nat for hendes øjne. - Da hun igen slog øjnene op, blev hun løftet og båret, en stor, stærk karl havde taget hende på sine arme, hun så ham lige ind i hans skæggede ansigt, han havde et ar over øjet så at øjenbrynet var ligesom skilt i to dele; han bar hende, så elendig hun var, til fartøjet, hvor han af skipperen fik knubbede ord for sin gerning. Dagen derpå sejlede fartøjet. <i>Marie Grubbe</i> kom ikke i land; hun var altså med. Men kom vel nok tilbage? Ja, men hvornår og hvor? Også derom kunne Degnen fortælle, og det var ikke en historie, han selv satte sammen, han havde hele dens sælsomme gang fra en troværdig gammel bog, vi selv kan tage frem og læse. Den danske historieskriver <i>Ludvig Holberg</i>, der har skrevet så mange læseværdige bøger og de morsomme komedier, der viser os hans tid og dens mennesker, fortæller i sine breve om <i>Marie Grubbe</i>, hvor og hvordan i verden han mødte hende; det er nok værd at høre; men derfor glemmer vi slet ikke <i>Høns-Grethe</i>, hun sidder glad og godt i det udsmykkede hønsehus. Fartøjet sejlede bort med <i>Marie Grubbe</i>; der var der vi slap. - Der gik år og der gik år. - Pesten grasserede i <i>København</i>, det var i året 1711. Dronningen af Danmark drog til sin tyske hjemstavn. Kongen forlod rigets hovedstad, og hver, som kunne, skyndte sig af sted; studenterne, selv om de havde fri husleje og gratis kost med, søgte ud af byen. En af dem, den sidste, der endnu var blevet på det såkaldte "<i>Borchs Kollegium</i>", tæt ved <i>Regensen</i>, drog nu også af sted. Det var klokken to i den tidlige morgen; han kom med sin rygsæk, der var mere
---	--

var fyldt mere med Bøger og skrevne Sager, end just med Klædningsstykker. Der hang en vaad, klam Taage ned i Byen; ikke et Menneske var at see i hele Gaden hvor han gik; rundt om paa Døre og Porte vare skrevne Kors, derinde var Soten, eller Folk vare uddøde. Heller ingen Folk vare at see i den bredere, bugtede "Kjødmangergade," som Gaden kaldtes fra det "Rundetaarn" ned mod Kongens Slot. Nu rumlede en stor Rustvogn forbi; Kudsken svingede med Pidsken, Hestene foer i Galop, Vognen var fyldt med Døde. Den unge Student holdt sig Haanden for Ansigtet og lugtede til en stærk Spiritus, han havde paa en Svamp i et Messing Kridhuus. Fra en Kippe i et af Stræderne lød skraalende Sang og uhyggelig Latter af Folk, der drak Natten hen for at glemme, at Soten stod for Døren og vilde have dem med paa Rustvognen til de andre Døde. Studenten styrede mod Slotsbroen, der laae et Par smaa Fartøier, eet lettede for at komme bort fra den befængte By. -

"Om Gud lader os leve og vi faae Vind dertil, gaee vi til Grønsund ved Falster!" sagde Skipperen og spurgte Studenten, som vilde med, om hans Navn.

"Ludvig Holberg," sagde Studenten, og det Navn lød som ethvert andet Navn, nu lyder i det et af Danmarks stolteste Navne; den Gang var han kun en ung, ukjendt Student.

Skibet gled Slottet forbi. Det var endnu ikke lys Morgen da det naaede ud i aabent Vand. Der kom en let Brise, Seilet bovnede, den unge Student satte sig med Ansigtet mod den friske Vind og faldt isøvn, og det var just ikke det Raadeligste.

Allerede paa tredie Morgen laae Fartøiet ud for Falster. "Kjender I Nogen her paa Stedet, hvor jeg kan tage ind med lidt Penge?" spurgte Holberg Capitainen.

"Jeg troer at I gjør vel i at gaee til Færgekønen i Borrehuset!" sagde han. "Vil I være meget galant, da hedder hun Mo'er Søren Sørensen Møller! Dog, det kan hende at hun bliver gal i Hovedet, om I er altfor fiin mod hende! Manden er arresteret for en Misgjerning, hun fører selv Færgebaaden, Næver har hun!"

Studenten tog sit Tornister og gik til

fyldt med bøger og papirer, end med tøj. Der hang en våd, klam tåge ned i byen; ikke et menneske var at se i hele gaden hvor han gik; rundt om på døre og porte var skrevet kors, derinde var pest-soten, eller folk var allerede uddøde. Heller ingen folk var at se i den bredere, bugtede "Kjødmangergade," som gaden kaldtes fra "Runde Tårn" ned mod kongeslottet. Nu rumlede en stor rustvogn forbi; kudsken svingede med pidsken, hestene for afsted i galop, vognen var fyldt med døde. Den unge student holdt hånden for ansigtet og lugtede til en stærk spiritus, han havde på en svamp i en messingbeholder. Fra et værtshus i et af stræderne lød skrålende sang og uhyggelig latter af folk, der drak natten hen for at glemme, at pesten stod for døren og ville have dem med på rustvognen til de andre døde. Studenten styrede mod slotsbroen; der lå et par småfartøjer, et af dem lettede for at komme bort fra den befængte by. -

- "Om Gud lader os leve og vi får vind dertil, går vi til *Grønsund ved Falster*!" sagde skipperen og spurgte studenten, som ville med, om hans navn. "*Ludvig Holberg*", sagde studenten, og det navn lød som ethvert andet navn, nu lyder **det som et** af Danmarks stolteste navne; den gang var han kun en ung, ukendt student.

- Skibet gled forbi slottet. Det var endnu ikke lys morgen da det nåede ud i åbent vand. Der kom en let brise, sejlet bugnede, den unge student satte sig med ansigtet mod den friske vind og faldt i søvn, og det var ikke det mest tilrådelige. Allerede **den** tredje morgen lå fartøjet ud for *Falster*. "Kender I nogen her på stedet, hvor jeg kan tage ind med lidt penge?" spurgte *Holberg* kaptajnen.

- "Jeg tror at I gør vel i at gå til færgekønen i *Borrehuset*!" sagde han. "Vil I være meget galant, da hedder hun *mor Søren Sørensen Møller*! Dog, det kan **være** at hun bliver gal i hovedet, **hvis** I er alt for fin **og fornem** mod hende! Manden er arresteret for en misgjerning, hun fører selv færgebåden, næver har hun!" Studenten tog sit tornyster og gik til færgehuset.

Færgehuset. Stuedøren var ikke lukket af, Klinken gik op, og han traadte ind i en brolagt Stue, hvor Slagbænken med en stor Skinddyne var det Betydeligste. En hvid Høne med Kyllinger var tøiret til Slagbænken og havde væltet Vandfadet, saa at Vandet flød hen over Gulvet. Ingen Folk vare her eller i Kamret tæt ved, kun en Vugge med et Barn i. Færgebaaden kom tilbage, der sad kun Een i den, Mand eller Qvinde var ikke let at sige. Personen havde en stor Kawai om sig, og en Kabuds ligesom en Kyse om Hovedet. Baaden lagde an. -

Det var et Qvinde-Menneske som kom og traadte ind i Stuen. Hun saa ret anseelig ud, i det hun rettede sin Ryg; to stolte Øine sad under de sorte Øienbryn. Det var Moer Søren, Færgekongen; Raager, Krager og Alliker vilde skrige et andet Navn, som vi bedre kjende.

Mut saa hun ud, meget holdt hun nok ikke af at tale, men saa Meget blev dog talt og afgjort, at Studenten tingede sig i Kost paa ubestemt Tid, mens det stod saa ilde til i Kjøbenhavn.

Ud til Færgehuset kom jævnligt fra den nærliggende Kjøbstad et og andet Par hæderlige Borgere. Der kom Frands Knivsmed og Sivert Posekiger; de drak et Kruus Øl i Færgehuset og discuterede med Studenten; han var en habil ung Mand, der kunde sin Practica, som de kaldte det, han læste Græsk og Latin og vidste om lærde Sager. -

"Jo mindre man veed, desmindre trykkes man deraf!" sagde Moer Søren.

"I har det strengt!" sagde Holberg, en Dag hun bøgede sit Tøj i den skarpe Lud og selv maatte hugge Træknuderne til Brændsel.

"Lad mig om det!" svarede hun.

"Har I fra Lille af altid maattet slide og slæbe?"

"Det kan I vel læse i Næverne!" sagde hun og viste to rigtignok smaa men haarde, stærke Hænder med afbidte Negle. "I har jo Lærdom at læse."

Ved juletid begyndte stærkt Sneefog; Kulden tog fat, Vinden blæste skarpt som om den havde Skedevand at vaske Folk i Ansigtet med. Mo'er Søren lod sig ikke anfægte, smed Kavaien om sig og trak Kysen ned om Hovedet. Mørkt var der inde i Huset tidligt paa Eftermiddagen; Veed og

Stuedøren var ikke lukket af, **den** gik op, og han trådte ind i en brolagt stue, hvor slagbænken med en stor skinddyne var det **vigtigste derinde**. En hvid høne med kyllinger var tøjret til slagbænken og havde væltet vandfadet, så vandet flød hen over gulvet. Ingen folk var her eller i **værelset** tæt ved, kun en vugge med et barn i. Færgebåden kom tilbage, der sad kun én i den, mand eller kvinde var ikke let at sige. Personen havde en stor **kappe** om sig, og en **hætte**, ligesom en kyse, om hovedet. Båden lagde an. -

Det var et kvindemenneske som kom og trådte ind i stuen. Hun så ret anselig ud, **da** hun rettede sin ryg; to stolte øjne sad under de sorte øjenbryn. Det var *mor Søren*, færgekongen; råger, krager og alliker ville skrige et andet navn, som vi bedre kender.

Mut så hun ud, meget holdt hun nok ikke af at tale, men så meget blev dog talt og afgjort, at studenten **betalte for** kost og **logi** på ubestemt tid, mens det stod så **dårligt** til i *København*.

Ud til færgehuset kom jævnligt fra den nærliggende købstad et og andet par hæderlige borgere. Der kom *Frands Knivsmed* og *Sivert Posekigger*; de drak et krus øl i færgehuset og diskuterede med studenten; han var en habil ung mand, der kunne sin *practica*, som de kaldte det, han læste græsk og latin og vidste om lærde sager.

"Jo mindre man ved, des mindre trykkes man deraf!" sagde *mor Søren*.

"I har det strengt!" sagde *Holberg*, en dag hun **vaskede** sit tøj og selv måtte hugge træknuderne til brændsel.

"Lad mig om det!" svarede hun.

"Har I fra lille af altid måttet slide og slæbe?"

"Det kan I vel læse i næverne!" sagde hun og viste to rigtignok små men hårde, stærke hænder med afbidte negle. "I har jo lærdom **til** at **kunne** læse."

Ved juletid begyndte **et** stærkt snevejr; kulden tog fat, vinden blæste skarpt som om den **vaskede** folk i ansigtet med **salpetersyre**. *Mor Søren* lod sig ikke anfægte, smed **kappen** om sig og trak kysen ned om hovedet. Mørkt var der inde i huset tidligt på eftermiddagen; **træ og mosetørv** lagde hun på ildstedet; satte sig så og

Klynetørv lagde hun paa Ildstedet; satte sig saa og saaledes sine Hoser, der var ingen Anden til at gjøre det. Mod Aften talte hun flere Ord til Studenten, end det ellers var hendes Vane; hun talte om sin Mand.

"Han har af Vaade begaaet Drab paa en Dragør Skipper og maa derfor nu i tre Aar arbeide i Jern paa Holmen. Han er kun gemeen Matros, saa maa Loven have sin Gænge." -

"Loven gjælder ogsaa den høiere Stand!" sagde Holberg. -

"Troer I!" sagde Mo'er Søren og saae ind i Ilden, men saa begyndte hun igjen. "Har I hørt om Kai Lykke, der lod rive ned en af sine Kirker, og da Præsten Mads dundrede derover fra Prædikestolen, lod han Hr. Mads lægge i Bolt og Jern, nedsætte en Ret, og dømte ham selv at have forbrudt sin Hals, den blev ogsaa hugget over; det var ikke Vaades Gjærning og dog blev Kai Lykke den Gang frank og fri!" -

"Han var i sin Ret efter den Tid!" sagde Holberg, "nu ere vi ude over den!"

Den kan I bilde Tosser ind!" sagde Mo'er Søren, reiste sig og gik ind i Kamret, hvor "Tøsen", det lille Barn laae, det lettede og lagde hun, lavede saa tilrette Studentens Slagbænk; han havde Skinddynen, han var mere kulds kjær, end hun, og han var dog født i Norge.

Nytaarsmorgen var det en rigtig klar Solskinsdag, Frosten havde været og var saa stærk at den flygende Sne laae frossen haard, saa at man kunde gaa paa den. Klokkerne i Byen ringede til Kirke; Student Holberg tog sin uldne Kappe om sig og vilde til Byen.

Hen over Borrehuset fløj med Skrig og Skraal Raager, Krager og Alliker, man kunde for Skraalet ikke høre Kirkeklokkerne. Mo'er Søren stod udenfor og fyldte en Messingkedel med Sne, for at sætte den over Ilden og faae Drikkevand, hun saae op mod Fuglevrimlen og havde sine egne Tanker derved.

Student Holberg gik til Kirke; paa Veien derhen og hjemvejs kom han forbi Sivert Posekigers Huus ved Porten, der blev han budt ind paa en Skaal varmt Øl med Sirup og Ingefær; Talen faldt om Mo'er Søren, men Posekigieren vidste ikke stor Besked, det vidste

stoppe sine strømper, der var ingen anden til at gøre det. Mod aften talte hun flere ord til studenten, end det ellers var hendes vane; hun talte om sin mand.

"Han har af våde begået drab på en Dragør-skipper og må derfor nu i tre år arbejde i lænker på Holmen ved København. Han er kun en almindelig matros, og så må loven gå sin gang uden større medlidenhed." –

"Loven gælder også den højere stand!" sagde Holberg. –

"Tror I?" sagde mor Søren og så ind i ilden, men så begyndte hun igen. "Har I hørt om Kai Lykke, der lod en af sine kirker rive ned, og da præsten Mads dundrede derover fra prædikestolen, lod han hr. Mads lægge i bolt og jernlænke, nedsætte en ret, og dømte ham selv til at miste sin hals, den blev så også hugget over; det var ikke en gerning af vanvare eller uheld og dog blev Kai Lykke dengang kendt frank og fri!" –

"Han var i sin ret efter den tids lov!" sagde Holberg, "– nu er vi ude over den!"

"Det kan I bilde tosser ind!" sagde mor Søren, rejste sig og gik ind i værelset, hvor "tøsen," det lille barn lå, hun lettede og lagde det, lavede så studentens slagbænk til rette; han havde skinddynen, da han var mere kulds kær end hun, og han var endda født i Norge.

Nytårs morgen var det en rigtig klar solskinsdag, frosten havde været og var så stærk at den flygende sne lå frossen hård, så at man kunne gå på den. Klokkerne i byen ringede til kirke; student Holberg tog sin uldne kappe om sig og ville til byen.

Hen over Borrehuset fløj med skrig og skrål råger, krager og alliker, man kunne for skrålet ikke høre kirkeklokkerne. Mor Søren stod udenfor og fyldte en messingkedel med sne, for at sætte den over ilden og få drikkevand. Hun så op mod fuglevrimlen og havde sine egne tanker derved.

Student Holberg gik til kirke; på vejen derhen og hjemvejs kom han forbi toldbetjenten Sivert Posekiggers hus ved porten, og der blev han budt ind på en skål varmt øl med sirup og ingefær; talen faldt om mor Søren, men Posekigieren vidste ikke stor besked, det vidste

nok ikke Mange: hun var ikke fra Falster, sagde han, lidt Midler havde hun vist engang eiet, hendes Mand var en gemeen Matros, hidsig af Temperament, en Dragør Skipper havde han slaget ihjel, "Kjærlingen banker han, og dog tager hun hans Forsvar." -

"Jeg taalte ikke slig Medfart!" sagde Posekigerens Kone. "Jeg er nu ogsaa kommen af bedre Folk! min Fader var kongelig Strømpevæver!"

"Derfor er I ogsaa ført i Ægteskab med en kongelig Embedsmand," sagde Holberg og gjorde en Reverenze for hende og Posekigeren. -

Det var Helligtrekonger Aften. Mo'er Søren tændte for Holberg et Helligtrekonger Lys; det vil sige tre Tællepraase hun selv havde dypet.

"Et Lys for hver Mand!" sagde Holberg.

"Hver Mand?" sagde Konen og saae stift paa ham.

"Hver af de vise Mænd fra Østerland!" sagde Holberg.

"Paa den Led!" sagde hun og taug længe stille. Men i den Helligtrekonger Aften fik han dog Mere at vide end han før havde vidst.

"I har et kjærligt Sind mod ham, I lever i Ægteskab med," sagde Holberg; "Folk sige dog at han daglig handler ilde mod Eder."

"Det rager Ingen uden mig!" svarede hun. "De Slag kunde jeg have havt godt af som Lille; nu faaer jeg dem vel for mine Synders Skyld! Hvad Godt han har gjort mig, det veed jeg," og hun reiste sig heelt op. "Da jeg laae syg paa aaben Hede og Ingen skjøttede om at komme i Lag med mig, uden maaskee Raager og Krager for at hakke i mig, bar han mig paa sine Arme, og fik knubbede Ord for den Fangst, han bragte til Fartøiet. Jeg er ikke skabt til at ligge syg og saa kom jeg mig. Hver har det paa sin Led, Søren paa sin, man skal ikke dømme Øget efter Grimen! med ham har jeg i alt Det levet mere fornøielig, end med ham, de kaldte den galanteste og meest fornemme af alle Kongens Undersaatte. Jeg har været ud i Ægteskab med Statholderen Gyldenløve, Kongens Halvbroder; siden tog jeg Palle Dyre! Hip som Hap, hver paa sin Viis og jeg paa min. Det var en lang Snak, men nu veed I det!" Og hun gik ud af Stuen.

Det var Marie Grubbe! saa underlig var hende

nok ikke mange: hun var ikke fra *Falster*, sagde han, lidt midler havde hun vist engang ejet, hendes mand var en *almindelig* matros, hidsig af temperament, en *Dragør*-skipper havde han slået ihjel, "kællingen banker han *også*, og dog tager hun *ham i* forsvar." -

"Jeg tålte ikke *sådan en* medfart!" sagde

Posekiggerens kone. "Jeg *stammer* nu også *fra* bedre folk, *min* far var kongelig strømpevæver!"

-

"Derfor er i også *kommet* i ægteskab med en kongelig embedsmand," sagde *Holberg* og *bukkede* for hende og *Posekiggeren*. -

Det var helligtrekongers aften. *Mor Søren* tændte for *Holberg* et helligtrekongerslys, det vil sige tre *simple* tællelys hun selv havde dypet.

"Et lys for hver mand!" sagde *Holberg*.

"Hver mand?" sagde konen og så stift på ham.

"Hver af de vise mænd fra Østerland!" sagde *Holberg*.

-

"*Nå*, på den led!" sagde hun og tav længe stille.

Men i den helligtrekongers-aften fik han dog mere at vide end han før havde vidst.

"I har et kærligt sind mod ham, I lever i ægteskab med," sagde *Holberg*; "Folk siger dog at han daglig behandler *Jer dårligt*!"

"Det rager ingen *udover* mig!" svarede hun. "De slag kunne jeg have haft godt af som lille; nu får jeg dem vel for mine synders skyld! Det gode han har gjort mig, det ved jeg *selv*", og hun rejste sig helt op. "Da jeg lå syg på åben hede og ingen *havde lyst til* om at komme i lag med mig, uden måske råger og krager for at hakke i mig, bar han mig på sine arme, og fik knubbede ord for den fangst, han bragte til fartøjet. Jeg er ikke skabt til at ligge syg og så kom jeg mig. Hver *gør* det på sin *måde*, *Søren* på sin, man skal ikke *dømme hesten efter hovedtøjet*! Med ham har jeg i alt det levet mere fornøjeligt, end med ham, de kaldte den galanteste og mest fornemme af alle kongens undersåtter. Jeg har været *gift med* med statholderen *Gyldenløve*, kongens halvbroder; siden tog jeg *Palle Dyre* til mand! Hip som hap, hver på sin vis og jeg på min. Det var en lang snak, men nu véd I det!" Og hun gik ud af stuen.

Det var *Marie Grubbe* ! Så underlig var hendes

Lykkens Tumleklode. Mange Helligtrekongeraftener til blev hun ikke i Live; Holberg har nedskrevet at hun døde i Juni 1716, men han har ikke nedskrevet, for han vidste det ikke, at da Mo'er Søren, som hun kaldtes, laae Liig i Borrehuset, fløi en Mængde store, sorte Fugle hen over Stedet, de skreg ikke, som vidste de at der hører Stilhed til Begravelse. Saasnart hun laae i Jorden vare Fuglene ikke mere at see, men sammen Aften blev i Jylland, ovre ved den gamle Gaard, seet en umaadelig Mængde Raager, Krager og Alliker, de skreg i Munden paa hverandre, som om de havde Noget at kundgjøre, maaskee om ham, der som lille Dreng tog deres Æg og dunede Unger, Bondens Søn, der fik Hosebaand af Jern paa Kongens Holm, og den høiadelige Jomfru, der endte som Færgekone ved Grønsund. "Bra! bra!" skrege de.

Og Slægten skreg, "bra! bra!" da den gamle Gaard blev reven ned. "De skrige det endnu og der er ikke Mere at skrige over!" sagde Degnen, naar han fortalte: "Slægten er uddød, Gaarden reven ned, og hvor den stod, staaer nu det stadselige Hønsehuus med forgyldte Fløie og med gamle Hønse-Grethe. Hun er saa glad for sin yndige Bolig, "var hun ikke kommen her, skulde hun have været i Fattighuset."

Duerne kurrede over hende, Kalkunerne pludrede rundt om og Ænderne snaddrede.

"Ingen kjendte hende!" sagde de, "Slægt har hun ikke. Det er en Naadens Gjerning at hun er her. Hun har hverken Andefa'er eller Hønsemo'er, intet Afkom!"

Slægt havde hun dog; hun kjendte den ikke, Degnen ikke heller, i hvormeget Opskrevet han havde i Bordskuffen, men en af de gamle Krager vidste derom, fortalte derom. Den havde af sin Mo'er og Mormo'er hørt om Hønse-Grethes Mo'er og om hendes Mormo'er, hvem vi ogsaa kjende, fra hun som Barn red over Vindelbroen og saae stolt om sig, som hele Verden og alle dens Fuglereder vare hendes, vi saae hende paa Heden ved Klitterne og sidst paa "Borrehuset". Barnebarn, den Sidste af Slægten, var kommet hjem igjen hvor den gamle Gaard havde staaet, hvor de sorte vilde Fugle skreg, men hun sad mellem de tamme Fugle, kjendt af dem og kjendt med dem. Hønse-Grethe havde ikke Mere

vej her på lykkens tumleklode. Mange flere helligtrekongers-aftner havde hun ikke i live; Holberg har nedskrevet at hun døde i juni 1716, men han har ikke nedskrevet – for han vidste det ikke – at da mor Søren, som hun kaldtes, lå lig i Borrehuset, fløj en mængde store, sorte fugle hen over stedet; de skreg ikke, som vidste de at der hører stilhed til begravelse. Så snart hun lå i jorden var fuglene ikke mere at se, men samme aften blev der i Jylland, ovre ved den gamle gård, set en umådelig mængde råger, krager og alliker; de skreg i munden på hinanden, som om de havde noget at meddele, måske om ham, der som lille dreng tog deres æg og dunede unger, bondens søn, der fik strømpebånd af jern på kongens Holmen, og den højadelige jomfru, der endte som færgekone ved Grønsund. - "Bra-Bra!" skreg de.

Og slægten skreg, "Bra-Bra!", da den gamle gård blev revet ned. "De skriger det endnu og der er ikke mere at skrige over!" sagde Degnen, når han fortalte: "Slægten er uddød, gården revet ned, og hvor den stod, står nu det flot udsmykkede hønsehus med forgyldte fløje og med gamle Hønse-Grethe. Hun er så glad for sin yndige lille bolig, "var hun ikke kommet her, var hun kommet på fattighuset."

Duerne kurrede over hende, kalkunerne pludrede rundt om og ænderne snadrede.

"Ingen kendte hende," sagde de, "slægt har hun ikke. Det er en nådens gerning at hun er her. Hun har hverken en andefar eller en hønsemor, intet afkom!"

Slægt havde hun dog; hun kendte den ikke, Degnen ikke heller, hvor meget opskrevet han end havde i bordskuffen, men en af de gamle krager vidste derom, fortalte derom. Den havde af sin mor og mormor hørt om Hønse-Grethes mor og om hendes mormor, som vi også kender, fra hun som barn red over vindebroen og så stolt om sig, som om hele verden og alle dens fuglereder var hendes; vi så hende på heden ved klitterne og sidst på Borrehuset. Barnebarnet, den sidste af slægten, var kommet hjem igen hvor den gamle gård havde stået, hvor de sorte vilde fugle skreg, men hun sad mellem de tamme fugle, kendt af dem og kendt med dem. Hønse-Grethe havde ikke mere at ønske, hun var glad

at ønske, hun var glad til at døe, gammel til at døe. "Grav! grav!" skreg Kragerne. Og Høns-Grethe fik en god Grav, som Ingen kjende, uden den gamle Krage, dersom ikke ogsaa hun er død. Og nu kjende vi Historien om den gamle Gaard, den gamle Slægt og hele Høns-Grethes Familie. -	og beredt til at dø, gammel til at dø. - “<i>Grav! grav!</i>” skreg kragerne. Og <i>Høns-Grethe</i> fik en god grav, som ingen kender, udover den gamle krage, hvis ikke også hun er død. Og nu kender vi historien om den gamle gård, den gamle slægt og hele <i>Høns-Grethes</i> familie.
Originalteksten, bragt her mhp. sammenligning med ændringerne i 2019-versionen, er fra Det Kongelige Biblioteks HCA online-arkiv (efter DSL-udgaven 1963-1967). Der kan være enkelte 'digitale fejl' i disse ældre online-originaler. Link: http://wayback-01.kb.dk/wayback/20101103141246/http://www2.kb.dk/elib/lit//dan/andersen/eventyr.dsl/index.htm	Sprogjusteret version ved Ivan Hansen (2015/2019) ©